

Call for papers

30. mezinárodní komeniologické kolokvium:

Fines – Limes – Termini. Hranice mezi filosofickou kategorií, sociální interakcí a kartografickým zápisem

Jak tvrdil již jeden ze zakladatelů sociologie prostoru Georg Simmel, jsou hranice výsledkem sociální praxe vymezování. Patří sem nejrůznější typy identifikačních procesů, vytváření představ o skupinách, definování rozdílů, konstruování a vnímání jinakosti, zvýznamňování nebo naopak rušení bariér apod. V rámci této rozsáhlé agendy si společnosti a jejich členové specifikují jednotky, které, jak soudí, je třeba vzájemně odlišit, ať už mentálně či materiálně, z ohledů logických, právních, správních, bezpečnostních, statistických, narativních či jiných. Co je třeba oddělit a jakým způsobem, je tak dáno povahou sociálních interakcí, jež probíhají v rámci jednotlivých společností nebo mezi společnostmi jako celky. Vznik, existence, status i podoba hranic jsou tak závislé na formách společenského života, a vzhledem k tomu, že tyto formy jsou historicky proměnlivé, podléhají historickým změnám i důvody a způsoby rozhraničování (v rovině praktické), zápis hranic (v rovině mediální) a také samotné představy o hranici (v rovině kognitivní).

Podobnou valenci na sociální kontext vykazuje i samo bádání o hranicích. Nikoli náhodou se zájem o studium historických forem hranice v evropské historiografii výrazně prohloubil v průběhu devadesátých let 20. století, kdy se zásadně změnila relevance evropských hranic, jejich mezinárodně právní status i praxe přeshraničního pohybu. Třicáté mezinárodní komeniologické kolokvium hodlá navázat na tato bádání a poskytnout prostor tematizacím hranice také proto, že komplex otázek, jež jsou s tímto pojmem spjaty, nabývá v současné době znovu na nebyvalé aktuálnosti. Znovuotevívá je však současně ve snaze nahlédnout je z nových konceptuálních pozic, osvětlujících např. kognitivní aspekty vnímání a (kartografického) zakreslování hranic, praktické dopady na každodenní život v příhraničních zónách, způsoby reakce na přítomnost hranice, symbolické osmyslování a mytizaci hranice i způsoby jejího výtvarného a narativního zobrazování.

Ačkoli hranice chápané ve výše naznačeném významu sociální praxe nemusely být nutně promítnuty do prostoru, staly se právě teritoriální hranice v moderní době kvintesencí celého pojmu. Bylo tomu tak ale i ve starších dějinách? Jaký sémantický obsah měly pojmy jako limes, termini, determinatio, confinium, margo a další? Jaké akty vymezování implikovaly? A unesly i reflexi procesů vymezování? České země patří k oblastem, které – jak bývá v souvislosti se studiem hranic v mezinárodní komparativní perspektivě často zdůrazňováno – vykazují poměrně vysokou stabilitu teritoriálních hranic a kde od husitských

válek převažoval mír nad konfrontací (kolokvium 2009). Tento komparativní závěr vyvolává však další otázky. Lze se domnívat, že obyvatelé českých zemí měli v důsledku této stability pojem hranice internalizován silněji než obyvatelé jiných zemí, nebo naopak hranici jako neproblematickou entitu prakticky nereflektovali? Nebo je konstatování stability hranic českých zemí, ke kterému došla zejména německá historiografie (Robert Luft, Hans Lemberg ad.) třeba pod drobnohledem konkrétních historických událostí korigovat? Kolokvium je otevřeno všem disciplínám a specializacím, které mohou ozřejmit proces vytváření fyzických a mentálních hranic a vymezování se vůči ostatním, ale také opačný proces překonávání nebo nevnímání těchto hranic. Vítány jsou jak dílčí sondy a příkladové studie týkající se etablování, rušení, prožívání, překračování, vnímání a zobrazování hranic, tak i obecnější konceptualizace procesů vymezování,

kteřé probíhaly v politickém, náboženském a intelektuálním prostoru celé Evropy. Využit lze i aktuálních výročí událostí, jež s tematikou hranic souvisejí, např. výročí bitvy na luckém poli, která se odehrála na území, jež lze označit jako pomezí, ovšem za absence přesněji vymezené hranice. Těžiště leží v období raného novověku, zejména době J. A. Komenského, které vneslo do procesů vymezování řadu nových aspektů, od konfesionalizace, jež v řadě ohledů překreslila evropské hranice, až po rozmach geodzie a kartografie, jež umožnily

(a současně si vynucovaly) přesnější vyměřování a zápis prostoru, včetně hranic. Nelze se však obejít ani bez přesahů do doby předcházející a doby následující.

Jednání bude proto rozděleno do tří sekcí, věnovaných problematice hranic a rozhraničování ve středověku, raném novověku a moderní době. Každá sekce bude mít svého odborného garanta.

Jednací jazyky: čeština, slovenština, angličtina, němčina

Čas pro referáty 30 min., diskusní příspěvky 15 min.

Přihlášky se stručnou anotací příspěvku zasílejte do **15. 4. 2016** na adresu

Lucie Urbánková, Muzeum J. A. Komenského, Přemysla Otakara II. č. 37, 688 12 Uh. Brod
urbankova@mjakub.cz.

Organizační výbor – ve spolupráci s určenými garanty jednotlivých sekcí – rozhodne o přijetí referátů a diskusních příspěvků do konce května 2016.

Call for papers

Hosts the 30th International Comeniological Colloquium:

Fines – Limes – Termini. A border between a philosophical category, social interaction, and cartographic notation

12–13 October 2016

According to Georg Simmel, one of the founders of the sociology of space, borders are result of the social practice of demarcation. This comprises identification processes of various kinds, creating the conceptions about groups, defining processes, construing and perceiving differences, emphasizing (or, on the other hand, putting an end to) barriers, etc. As part of this demanding agenda, human communities and their members try to specify the units that, in their opinion, should be differentiated from each other, mentally or materially, legal, administrative, narrative, or other reasons. The nature of social interactions that take place inside separate communities or between the communities determine what should be differentiated, and how. Hence, the origination, existence, status and character of the borders depend on forms of life of the society.

Since these forms have been changeable throughout the history, historical changes have also influenced the motives and manners of the demarcation (on the practical level), notation of the borders (on the media level), and also the realization of the border (on the cognitive level).

The study of the borders, in its own right, has a similar valence to the social context. It was not incidental that, in European historiography, the interest in studies of historical forms of borders rose enormously during the 1990s, when the relevance of European borders dramatically changed, as did their international legal status and the cross-border movement. It is an ambition of the 30th International Comeniological Colloquium to help continue such studies and offer a platform for examining the border phenomenon – last not least because issues related to this topic have recently become extremely topical. At the same time, the Colloquium tries to examine them from a new conceptual perspective that may cast new light, e.g., on cognitive aspects of the perception and (cartographic) notation of borders, practical impacts on the everyday life in the borderland, possible reactions to a presence of a border, symbolic import and mythology of a border, as well as manners in which it has been portrayed in art and literature.

While the borders within the meaning of the social practice, as described above, did not necessarily have to be visualised, it were the territorial borders that have become the embodiment of the term in our times. However, was it always a case, even in past centuries? What was the semantic meaning of terms like limes, termini, determinatio, confinium, margo etc.? By which acts the demarcation was implied? Was there any reflection of the demarcation process in place? It is often stressed whenever the question of territorial borders is examined from an international comparative perspective that those of the Czech Lands have remained unaltered for quite a long time and have experienced more years of peace than of war (see the

2009 Colloquium). This leads to further questions. Can we assume that, due to the long-year stability, Czech citizens had a stronger understanding of the immovability of the borders than people of other nations? Or, vice versa, did not perceive the existence of something as unproblematic as the borders at all? Or else, should we revise the notion that Czech national borders have been stable (fostered especially by German historians like Robert Luft, Hans Lemberg et al.) in view of historical details and contingencies?

The Colloquium is open to all scholarly fields and experts that may contribute to the understanding of the process of creation of physical and mental borders and of the demarcation, but also the opposite process of overcoming and ignoring such borders. We welcome papers focused on partial subjects and case studies,

especially those focused on establishing, abolishing, experiencing, crossing, perceiving, and depicting borders, but also general concept monographs dealing with the Europe's political, religious, and intellectual demarcation. Authors can make use of related events and anniversaries, e.g. that of the Battle of Lucké Pole, which actually took place in a borderland, though without any strictly delineated border. The focal point, however, is the early modern period, particularly the times of J. A. Komenský, which introduced numerous new aspects into the demarcation process, starting from the confessional

division that redrew European borders, to the development of geodesy and cartography, which made possible (and also necessary) more precise measuring and cartographic notation of space, including the borders. Logically enough, such papers may also overlap preceding and following periods.

The Colloquium will be divided into three sections focused on the issues of borders and demarcation in the Middle Ages, early modern period, and modern period. Each section will have its expert guarantor.

Conference languages: Czech, Slovak, English, German.

Timing of conference papers: 30 minutes, contributions/interventions: 15 minutes.

Applications containing a brief résumé of your papers should be sent before **15 April 2016** at the address:

Lucie Urbánková, Muzeum J. A. Komenského,
Přemysla Otakara II. č. 37,
CZ-688 12 Uherský Brod, Czech Republic
(urbankova@mjakub.cz).

The Organizing Committee, in cooperation with guarantors of the respective sections, will select suitable papers and contributions by the end of May 2016.